

TILTAG MOD RELIGIØS FORKYNDELSE: GUIDE TIL FORSLAGET TIL ÆNDRING AF FOLKE- OPLYSNINGSLOVEN

Der er fremsat et forslag til ændring af folkeoplysningsloven, som har til formål at gennemføre den brede politiske aftale, der blev præsenteret i Kirkeministeriet i forsommeren. Aftalen indeholder en række tiltag mod "religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier og understøtte parallelle retsopfattelser".

Blandt andet indeholder aftalen, at der skal ske en kriminalisering af udtrykkelig billigelse af visse strafbare handlinger, der sker som led i religiøs oplæring, at der indføres indrejseforbud mod had-prædikanter samt et obligatorisk kursus i dansk familieret, frihed og folkestyre.

Men foruden disse tiltag indeholder aftalen også en skærpelse af kommunernes tilsyn med folkeoplysende foreninger. Dette er nu indarbejdet i et forslag til ændring af folkeoplysningsloven. Hovedtemaerne i lovforslaget er:

- En stramning af tilskudskravene til folkeoplysende foreninger, så foreninger, hvis formål eller adfærd

modarbejder og underminerer demokrati og grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, hverken kan modtage tilskud eller få anvist lokaler efter folkeoplysningsloven.

- En risikobaseret kommunal tilsynspligt med de foreninger, der modtager støtte efter folkeoplysningsloven.

STRAMNING AF TILSKUDSKRAVENE
I dag er foreninger berettiget til støtte efter folkeoplysningsloven, hvis de tilbyder folkeoplysende undervisning eller frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde. Dette gælder også, selvom den pågældende forening opfordrer til

at afskaffe demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder. Og det er dét, man nu ønsker at sætte en stopklods for.

Af lovforslagets § 4 a fremgår således "Foreninger, hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, kan ikke ydes tilskud eller anvises lokaler efter denne lov."

Det skal ved den enkelte tildeling af støtte vurderes, om foreningen er omfattet af denne bestemmelse eller ej.

Ordlyden i lovforslagets § 4 a giver anledning en række fortolknings-spørgsmål, som det kan være nødvendigt at afklare, når der konkret skal tages stilling til, om en forening skal tildeles støtte eller ej.

Nedenfor gennemgår vi nogle af de mest centrale spørgsmål, der kan opstå ved vurderingen af, om en forening skal udelukkes fra at modtage støtte.

HVORDAN DEFINERES "DEMOKRATI ELLER GRUNDLÆGGENDE FRIHEDS- OG MENNESKERETTIGHEDER"?

Ifølge lovbemærkningerne skal "demokrati" forstås som et "folkestyre med repræsentativt demokrati, hvor magten er tredelt mellem den lovgivende magt, den udøvende magt og den dømmende magt."

Formuleringen retter sig eksempelvis mod en forening, der udtrykker støtte til at indføre et kalifatstyre. Men den kan ifølge lovforslaget også omfatte f.eks. en forening, der opfordrer til at ændre det danske demokrati afgørende, også ad demokratisk vej.

Med ordlyden "afgørende" har man tilstræbt, at det ikke er *enhver* opfordring til ændring af det repræsentative demokrati med en tredeling af magten, der falder inden for bestemmelsens anvendelsesområde. Et eksempel på en ændring af demokrati, der *ikke* vil falde inden for bestemmelsens rækkevidde, kan f.eks. være en forening, hvis erklærede formål er at genindføre et tokammersystem eller at afskaffe den private ejendomsret ad demokratisk vej.

Ved "friheds- og menneskerettigheder" sigtes til de rettigheder, der fremgår af grundloven og af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, f.eks. ytrings-, forsamlings- og religionsfriheden.

Lovforslaget nævner ingen konkrete eksempler på dette, men situationer, hvor foreninger af religiøse årsager segregerer på baggrund af køn eller sågar afholder arrangementer med foredragsholdere, der aktivt agiterer for at eliminere ytringsfrihed, vil formentlig kunne falde inden for rækkevidden af bestemmelsen.

HVORNÅR UNDERMINERER EN FORENINGS "FORMÅL ELLER ADFÆRD" DEMOKRATI ELLER GRUNDLÆGGENDE FRIHEDS- OG MENNESKERETTIGHEDER?

En forenings (formelle) formål fremgår af foreningens vedtægter. Såfremt det ligefrem fremgår af foreningens formålsbestemmelse, at den modarbejder og/eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, vil det være umiddelbart konstaterbart, at den pågældende forening ikke kan tildeles støtte.

I praksis vil det dog være mere relevant, om der i foreningens regi bliver udvist en "adfærd", der afspejler, at foreningen søger at modarbejde eller underminere demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder.

Det afgørende er her, om den udviste adfærd kan *henregnes* foreningen, og om denne har en *sammenhæng* med foreningens aktiviteter. Det vil således ikke være muligt at afvise at give en forening støtte, hvis et af foreningens medlemmer i privat regi f.eks. opfordrer til at afskaffe demokratiet. Det bemærkes i den forbindelse, at jo mere fremtrædende rolle en person har i en forening, desto større formodning vil der være for, at den pågældendes handlinger kan henregnes foreningen.

KAN KOMMUNEN YDE STØTTE TIL FORENINGER PÅ ANDET GRUNDLAG END EFTER FOLKEOPLYSNINGSLOVEN?

Det korte svar er ja. En kommune kan under visse forudsætninger og som supplement til folkeoplysningsloven yde støtte til foreninger med hjemmel i de uskrevne retsgrundsætninger om kommunalfuldmagten. Kommunalfuldmagten er som udgangspunkt ikke til hinder for at yde støtte til foreninger, hvis formål eller adfærd søger at modarbejde eller underminere demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder.

Vedtages lovforslaget, vil adgangen til at yde støtte med hjemmel i kommunalfuldmagten dog blive begrænset. Lovforslaget indeholder således i § 44 en bestemmelse, der udelukker støtte på andet hjemmelsgrundlag: "*Kommunalbestyrelsen kan heller ikke på andet grundlag end efter denne lov yde tilskud eller udlåne eller udleje lokaler til foreninger, hvis formål eller adfærd modarbejder eller underminerer demokrati eller grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, jf. § 4 a.*"

Bestemmelsen omfatter alle former for foreningsstøtte med hjemmel i kommunalfuldmagten, herunder støtte til en forenings kommunale aktiviteter, støtte til foreningsdannelsen, støtte til enkeltstående arrangementer og udlejning af kommunale lokaler.

KOMMUNENS TILSYNSPLIGT
Folkeoplysningsloven indeholder allerede visse bestemmelser, der forpligter kommunen til at føre et vist tilsyn med de foreninger, der har modtaget støtte i henhold til loven. Det fremgår dog ikke udtrykkeligt, at kommunalbestyrelsen har pligt til at

føre et *løbende* tilsyn med, at foreninger, der modtager tilskud efter loven, overholder forudsætningerne for støtten.

På den baggrund indeholder lovforslaget i § 33, stk. 5, følgende bestemmelse: "*Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med, at foreninger, der modtager tilskud eller anvises lokaler efter denne lov, overholder loven eller regler fastsat i medfør heraf. Kommunalbestyrelsen kan forlange hel eller delvis tilbagebetaling af udbetalt tilskud, standse udbetaling af tilskud eller tilbageholde udbetaling af tilskud helt eller delvist fratage foreninger retten til at benytte allerede anviste lokaler, hvis foreningerne ikke overholder loven eller regler fastsat i medfør heraf, jf. dog stk. 7.*"

Det fremgår af forarbejderne, at der er tale om en "løbende tilsynspligt", hvor kommunen skal kontrollere, om foreningerne overholder de betingelser for ydelse af støtte, som følger af folkeoplysningsloven.

Det forudsættes endvidere, at den samlede tilsynsvirksomhed tilrettelægges ud fra en risikobaseret tilgang baseret på stikprøver. Med denne tilgang har kommunen hermed mulighed for at prioritere de områder, hvor der vurderes at være en høj risiko for overtrædelser af betingelserne i loven, f.eks. foreninger med religiøse eller politiske formål. Med udgangspunkt i dette forudsættes det også i lovbemærkningerne, at den enkelte kommunes samlede tilsynsvirksomhed ikke forøges med indførelsen af det løbende tilsyn.

Lovforslaget forventes vedtaget den 6. december 2016 med ikrafttræden den 1. januar 2017. ■

Rikke Søgaard Berth
Advokat
rsb@horten.dk

Payam Samarghandi
Advokatfuldmægtig
pas@horten.dk